

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
молодих учених і студентів
27-28 жовтня 2016 року**

**Україна, Мукачево
28-29 жовтня 2016р.**

УДК 37(063)

ББК 74

А43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених і студентів, 27-28 жовтня 2016 р., Мукачево / Ред.кол. : В.І.Кобаль (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2016. – 224 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «18» листопада 2016 р.)**

Рецензенти:

Карташова Л.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівського державного університету.

Фізеші О.Й. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції молодих учених і студентів «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають актуальні проблеми навчання й виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах, інформують суспільство про дослідження проблеми педагогічної підготовки фахівців у сучасних умовах.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, практичних працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Кобаль В.І. – канд. пед наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

Атросенко Т.О. – канд. пед наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

Пинзеник О.М. – канд. пед наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

Фенцик О.М. – канд. пед наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

© Мукачівський державний університет, 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	7
Вадюник В. І. <i>Психологічні аспекти розвитку особистості в умовах освітньої парадигми</i>	7
Герц М. І., Говдош А. В. <i>Проблема морального виховання у контексті навчально-виховного процесу</i>	9
Давиденко П. А. <i>Проблеми підготовки майбутніх вчителів фізики до роботи з учнями, що мають задатки до творчої діяльності</i>	12
Дешко М.-Х. <i>Взаємодія днз і сім'ї як осередку суспільного виховання</i>	14
Долинська О. С. <i>Роль дитячої книжки в сучасному освітньому просторі</i>	16
Забалуй К. С. <i>Розвиток мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках рідної мови</i>	18
Іванова А. О. <i>Творчо-інноваційний характер праці вчителя в педагогічній спадщині в.о. сухомлинського</i>	20
Керестей А. М. <i>Особливості ознайомлення старших дошкільників з українською народною іграшкою</i>	23
Лавренова Н. В. <i>Формування екологічної культури молодших школярів під час опрацювання творів дитячої літератури</i>	26
Левко Г. В. <i>Визначення рівня обдарованості (творчості) та креативності мислення учнів 3-4 класів на констатувальному етапі експерименту</i>	29
Лендєл В. Е. <i>Образотворча діяльності як засіб формування потреби в спілкуванні у дошкільників</i>	31
Ловас В. Ю. <i>пізнавальний інтерес як передумова навчання та розвитку дітей дошкільного віку</i>	33
Луніна Я. В. <i>Профілактика шкільного насилля</i>	34
Ляховець О. О. <i>Освітнє середовище як фактор формування творчої особистості вихователя</i>	37
Мазютинець М. Ю. <i>Розвиток образного мовлення дітей старшого дошкільного віку</i>	41
Малешко О. В. <i>Формування готовності старших дошкільників до мовленнєвого спілкування</i>	43
Марушка В. Я. <i>Психологічні аспекти розвитку обдарованої особистості</i>	45
Мовчан В. І. <i>формування проектно-художніх умінь у процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів</i>	47
Пеца В. М. <i>Актуальність формування культури праці учнів початкової школи в процесі трудової підготовки</i>	48
Попович О. М. <i>Теоретико-методологічні аспекти проблеми конструктивної діяльності</i>	51
Поштак І. В. <i>Структура та умови становлення психологічної компетентності вчителя</i>	53
Силадій І. М. <i>«Демократична освіта» майбутніх педагогів</i>	56
Синетар І. В. <i>Значення національних традицій у трудовому вихованні учнів початкової школи</i>	59
Стрілець А. В. <i>Особливості розвитку зв'язного мовлення дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку</i>	61

Шахрай В. Є. Специфіка соціально-педагогічних умов щодо розвитку соціальної культури підлітків в умовах ЗОШ	63
Ярема С. В. Підготовка майбутніх вчителів технологій до роботи з творчо обдарованими учнями	64
Яцура Д. М. Індивідуалізація процесу вивчення іноземної мови в умовах інклюзивного навчання	66
РОЗДІЛ 2. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	
Білак С. В. Педагогічні умови соціалізації студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій	69
Галас І. І., Шелемба Г. М. Інноваційні методи навчання в сучасному освітньому середовищі	70
Деяк В. В. Інтеграція навчального процесу в початковій школі	72
Запорожану М. І. Навчання дошкільників елементам дизайну як умова розвитку дитячої творчості	74
Луцанич У. В. Використання технологій візуалізації в освітній діяльності початкової школи	76
Кляп Є. І. Малювання як засіб розвитку зображувальних та технічних навиків у дошкільників	78
Ковальчук Н. П. Загальна характеристика форм педагогічної підтримки соціалізації студентської молоді в умовах освітнього середовища педагогічного коледжу	81
Ковальчук Ю. В. Характеристика напрямів роботи з опікунською сім'єю в навчально – виховному процесі ЗОШ	83
Перхун Л. В. Використання нетрадиційних методик корекційної роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища	84
Полякова О. В. Реалізація компетентнісного підходу у навчанні математики молодших школярів	87
Приходько А. В. Причини та прояви булінгу в шкільному середовищі	89
Савон Г. П. Особливості соціальної підтримки сім'ї, яка виховує дитину з обмеженими можливостями	91
Слюта А. М. Гіс як важлива складова інформатизації сучасної географічної освіти	94
Устич М. В. Особливості проведення дискусії на заняттях у ВНЗ	96
Феллег А. Л. Кейс як ефективний метод професійного становлення майбутнього вчителя початкової школи	98
Хила А. В. Інноваційні технології в початковій освіті резюме	99
Черкашин А. О. Аналітичний огляд гендерних досліджень у вітчизняних внз	101
Чийпеш А. І. Особливості реалізації інноваційної моделі навчання «1 учень – 1 комп'ютер»	104
Шаталова Н. Інноваційні педагогічні й інформаційні технології в системі освіти	107
Шахрай В. Є. Специфіка соціально-педагогічних умов щодо розвитку соціальної культури підлітків в умовах ЗОШ	108
Январі В. М. Методичні рекомендації щодо організації та проведення рольової гри в початковій школі	109
Ярощук О. І. Технологія розвитку творчої особистості у початковій школі	112

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	114
Берліба К. С. <i>Готовність студентів педагогічних коледжів до патріотичного виховання молодших школярів на початковому етапі експерименту</i>	114
Бобирєва О. С. <i>Формування моральних якостей у дитини дошкільного віку засобами етнопедагогіки</i>	116
Богинська І. В. <i>Причини виникнення та етапи формування комп'ютерної залежності в підлітків</i>	117
Вовчемис К. В. <i>Проблема соціалізації жінок, що постраждали внаслідок домашнього насилля</i>	119
Добош М. М. <i>Потенціал кіномистецтва в освітньому процесі початкової школи</i>	122
Жовта І. С. <i>Зона соціального ризику в школі – профілактика бездоглядності</i>	125
Кулініч В. О. <i>Ідея «сродної праці» г.с. сковороди як методологічне підґрунтя науково-педагогічного дослідження</i>	128
Лівінська В. В. <i>Сучасна соціокультурна реальність як чинник нової парадигми патріотичного виховання підростаючого покоління</i>	130
Лісовець О. В. <i>Проблема виховання самостійності у дітей 5-7 років</i>	132
Лукач Н. П. <i>Дослідження впливу навчально-виховного процесу на соціалізацію молодшого школяра</i>	134
Ляшиченко Л. В. <i>Соціально - виховна робота з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті з законом : вітчизняний та зарубіжний досвід</i>	135
Меленець Л. І. <i>Професійність музичного керівника і вихователя як умова успішної адаптації дитини раннього віку до дитячого садка</i>	138
Мигович Е. В. <i>Результати досліджень сформованості толерантних уявлень у студентів на констатувальному етапі</i>	140
Моргун А. В., Луца М.В. <i>Мовознавство у системі міжпредметних зв'язків</i>	141
Чепур А. В. <i>Соціально-педагогічна профілактика негативних звичок</i>	144
Чубар В. В. <i>Психологічні аспекти творчої діяльності дітей дошкільного віку</i>	146
Шут Н.М. <i>Розвиток креативності старших дошкільників засобами гри</i>	148
РОЗДІЛ 4. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	150
Байдюк Н. В. <i>Гендерна складова професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів: мотиваційно-аксіологічний компонент</i>	150
Барчій М. С. <i>До проблеми формування професійних цінностей майбутніх психологів</i>	152
Бровко Л. В., Стеценко О. О. <i>Екскурсія як вид позааудиторної діяльності</i>	155
Герасимова І. В., Герасимова Н. Є. <i>Гендерна освіта в процесі формування професійних якостей майбутніх фахівців</i>	157
Герц М. І. <i>Адаптація майбутніх учителів початкових класів до навчання в коледжі та університеті</i>	160
Гецько О. С. <i>Сучасний стан формування компетентності у сфері «Природа» майбутніх фахівців дошкільної освіти</i>	163
Глодян М. І. <i>Професійна рефлексія вихователя дошкільного навчального закладу: сутність та значення</i>	165

Говдош А. В. <i>Роль педагогічної практики у розвитку професійної мотивації майбутніх учителів початкової школи</i>	167
Дорчинець Е.М. <i>Результати формування пошуково-дослідницьких умінь вихователя дітей дошкільного віку</i>	170
Єнгаличева І. В. <i>Метод проектів у організації спільної праці дітей у різновікових групах</i>	172
Зімовська Н. С. <i>Групові форми навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення педагогічних дисциплін</i>	174
Іваніга Й. Й. <i>Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх техніків-електромеханіків: постановка проблеми</i>	176
Іванчо М. А. <i>Методика підготовки вихователя до реалізації індивідуального підходу у роботі з дошкільниками</i>	177
Керечанин С.І. <i>Комунікативна компетентність майбутнього педагога: структура, критерії та умови формування</i>	180
Ключкович Т. В. <i>Впровадження компетентнісного підходу в професійну підготовку вчителів європейських країн</i>	182
Козинець О. Д. <i>Аналіз стану розроблення проблеми діяльності шкіл передового досвіду в системі управління медичною освітою в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ століття</i>	185
Кость Ю. Ю. <i>Формування культури професійного спілкування майбутніх педагогів</i>	188
Крив'яник Е. І. <i>Формування пошуково-інформаційної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі роботи з науково-педагогічними джерелами</i>	190
Кучай А. І. <i>Педагогічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів</i>	193
Любченко В.І. <i>Особливості застосування ігрових технік в соціальній вуличній роботі</i>	195
Любченко І. І. <i>Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів</i>	197
Микуліна Е. М. <i>Формування художньої культури у майбутніх педагогів</i>	200
Онуфрій Н. Ю. <i>Проблема організації навчально-методичної роботи з учителями в історико-педагогічній науці</i>	203
Пазяк М.В. <i>Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів</i>	205
Попович М.М. <i>Ефективність формування національної свідомості студентів вищого педагогічного навчального закладу</i>	207
Раджабова С.Ш. <i>Психологічна підготовка майбутніх педагогів у контексті завдань сучасної вищої освіти</i>	209
Тимчик М. П. <i>Проблеми підготовки майбутніх фахівців навчально-виховного процесу у творчому доробку Олександра Духновича</i>	212
Томашевська М.О. <i>Підготовка майбутніх магістрів педагогіки до професійної взаємодії засобами інтерактивних технологій навчання</i>	215
Фриз І. В. <i>Готовність студентів педагогічних коледжів до краєзнавчої роботи у початковій школі (за результатами констатувального експерименту)</i>	217
Химич О. І. <i>Стиль педагогічної діяльності вчителів початкової школи</i>	218
Чернова А.О. <i>Проблема посередництва у соціально-педагогічній роботі</i>	221

зусилля команди реабілітації, що спрямовуються на налагодження стосунків із членами родини молодого правопорушника, а також на оптимізацію відносин із учасниками тих малих і великих соціальних груп, до яких належить підліток, у тому числі груп однолітків, однокласників, сусідів.

Перспективним напрямком подальших досліджень вбачається вивчення американського досвіду щодо задоволення потреб молоді, які відбули покарання в місцях позбавлення волі.

УДК 373.2.046.1(477)373.2.121.1:78(477)

Меленець Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри методики та психології
дошкільної і початкової освіти
Інституту післядипломної педагогічної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка

ПРОФЕСІЙНІСТЬ МУЗИЧНОГО КЕРІВНИКА І ВИХОВАТЕЛЯ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТИНИ РАНЬОГО ВІКУ ДО ДИТЯЧОГО САДКА

Для ефективного керівництва процесом звикання дитини до умов дошкільного закладу необхідна продумана система педагогічних впливів. Одним із засобів, що сприяють полегшенню процесу адаптації є музика. Використання національної та світової музичної спадщини, творів материнського фольклору, ігрових забавлянок мають стати найпоширенішою формою роботи як вихователя, так і музичного керівника в перші дні перебування дитини в закладі. Створення у дитячій групі атмосфери повсякденного звернення до музики є життєво необхідною умовою отримання дитиною позитивних емоційних вражень.

Адже до числа головних причин ускладнення адаптації, що супроводжується респіраторними захворюваннями дитини при вступі до дитячого садка, належать емоційні стреси. Своєрідність дитячого організму полягає в тому, що за фасадом дитячих примх і протестів у ньому відбуваються складні перебудови, які включають в діяльність всі найважливіші системи життєзабезпечення. В легких випадках все обмежується незначним зниженням настрою. Проте з посиленням емоційного стресу в процес адаптації втягується вся сфера обслуговування організму. Це свідчить про те, що психологічний захист виявився недостатньо дієвим і маленькому організму доводиться вишукувати якісь додаткові резерви.

Ризик захворюваності посилюється зниженням апетиту і зменшенням ваги, що тягне за собою дефіцит білків, необхідних, зокрема, для відтворення антитіл. З таким складним, і в чомусь суперечливим, переплетінням подій організму не так-то легко впоратися. І в цьому йому повинні допомогти не тільки батьки та вихователі груп раннього віку, а й музичні керівники, звичайно ж, психолог та вихователь-методист дошкільного навчального закладу. Саме від останнього, на наш погляд, залежить організація командної роботи педагогів в групах раннього віку в період адаптації.

Професійна зрілість педагогів дошкільного навчального закладу багатокomпонентна. Відомий український вчений Кононко Олена Леонтіївна включає в це поняття окрім практичного досвіду роботи з дітьми, методологічної і методичної грамотності, педагогічної майстерності й психолого-педагогічну підготовленість. Причому психологічна та педагогічна грамотність – знання основ сучасної педагогічної та вікової психології, дошкільної педагогіки, уміння організувати педагогічну діяльність на засадах гуманістичного виховання та ін. є першорядним складником професійної зрілості.

З огляду на те, що провідною потребою дитини на початку третього року життя є спілкування з дорослими, провідною функцією – сприймання, провідною діяльністю – предметно-маніпулятивна, враховуючи той факт, що музика – явище феноменальне, перед командою педагогів дошкільного закладу в період адаптації дітей до нових умов

першочерговим завданням є створення середовища, в якому пануватимуть звуки музики, художнє слово, пластичність рухів, предметні маніпуляції.

Пам'ятаючи про те, що в період адаптації мовна активність знижена, музичний керівник і вихователь мають мімікою, жестами, інтонацією викликати бажання дитини просто слухати музичні твори та спів пісень, стимулювати прагнення їх слухати також й у виконанні педагога. Для малюків дуже важливо, коли в піснях він називатиме на ім'я то одну, то іншу дитину. Більшість малюків починають підспівувати деякі склади, слова, окремі фрази тільки наприкінці адаптаційного періоду, що в середньому продовжується до кінця вересня, початку жовтня, іноді й пізніше. Саме від музичного керівника залежить як вибір форми проведення музичних занять, так і кількості відвідування на тиждень групи раннього віку з метою використання музики як засобу створення ситуації успіху чи ситуації виклику – прийому непрямого запрошення до самостійних дій, провокування і спонукання до активності дітей за рахунок надання їм нових можливостей.

Зазвичай маленька дитина любить слухати спів дорослого як без музичного супроводу, так і в запису, адже, мабуть, рідко в якій сучасній родині, особливо міській, немає музичної апаратури, а надто й інструмента. Щоб уникнути хаосу в прослуховуванні музичних творів у повсякденні, музичний керівник за порадою психолога може запропонувати педагогам та батькам певний репертуар саме на період адаптації, щоб помірна кількість відібраних музичних творів звучала і вдома, і в групі дошкільного закладу.

Спілкування з музикою у маленьких дітей ситуативне, професіонал вчасно побачить і відчує необхідність чи можливість звучання музики в тих чи інших ситуаціях. Дорослому варто пам'ятати про те, що використання музики протягом дня повинно регулюватися почуттям міри і чергуватися з тишею в кімнаті, яка, вірогідно, може наступити під час денного сну. Вочевидь, і тут вихователь зустрічає певні ризики для дитини.

Як правило, в адаптаційний період сон в окремих дітей порушується. Деякі малюки довго не засинають, деякі під час чи після сну пробуджуються і плачуть. В одному випадку допоможе заспокоїти таку дитину інструментальна музика в аудіозапису, в іншому – сольне виконання колискової вихователем, надто якщо останній думає, що він погано співає. Українське прислів'я говорить: «Як уміє, так і піє».

Якщо вихователі разом з батьками вирішать, що в спальній кімнаті діток будуть чекати принесені з дому предмети спілкування, що здатні допомогти долати самотність під час засипання, можна організувати з дітьми кількахвилинні ігри безпосередньо в спальні, де серед дитячих ліжок може стояти, за наявності місця, і лялькове ліжко. Саме зайчики, ведмедики, слоники будуть виконувати функції психологічного захисту для дитини, саме для діток і для їх «іграшок-друзів» у спальні може звучати мелодійна пісня. «Хто співає, той журбу проганяє», – вчить нас народна мудрість.

Виконанням «побутових» пісень можна супроводжувати і прийом дітей, і ранкову гімнастику, і час умивання та вживання їжі. Лише зазначимо, що в інструктивно-методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України «Про організацію роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» від 02.09.2016 № 1/9-454 зацентовано увагу на тому, що пісенний матеріал необхідно транспонувати відповідно до вікових та індивідуальних можливостей дітей. Музичний керівник і вихователі, орієнтуючись на програмові твори, дбаючи про високий художній рівень і доступність репертуару, можуть і самостійно добирати музичні твори із сучасних фахових джерел – «Дошкільне виховання», «Дитячий садок. Мистецтво», «Музичний керівник», «Палітра педагога», «Джміль», «Дитячий садок» та інших періодичних видань, посібників, збірок і хрестоматій. Команда педагогів-професіоналів під керівництвом вихователя-методиста за умови педагогічно доцільного використання музики в різних видах дитячої діяльності мають збагачувати досвід дітей красивою українською музикою, сучасною дитячою музикою у виконанні дорослих і дітей (аудіозаписи, відеозаписи), творами із світової класики.

Процес адаптації складний не тільки для дитини, він тривожний і для батьків, тривалий для педагогів. Головне в цьому процесі уникати колотнечі й метушіння, що

передусе зазвичай при підготовці до 1 вересня. Організація адаптаційного періоду, на наш погляд, має починатися, задовго до початку безпосереднього прибуття дітей в групу саме з підвищення професійного рівня педагогів, їх психологічної освіти за допомогою таких методів навчання як тренінги, консультації, перегляд фахової літератури, саморозвиток таких якостей, як вміння співпереживати, комунікативні навички, доброзичливість, організаторські та артистичні здібності, емоційна стабільність і т. д. Продуктивним сучасним підходом є набуття нових компетенцій під час навчання педагогів один від одного.

УДК 316.647.5:272.3

Мигович Едіта Василівна, магістр спеціальності
«Початкова освіта», Мукачівський державний університет
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Кузьма-Качур М. І.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ ТОЛЕРАНТНИХ УЯВЛЕНЬ У СТУДЕНТІВ НА КОНСТАТУВАЛЬНОМУ ЕТАПІ

Шлях до толерантності – це серйозний, емоційний, інтелектуальний процес, що передбачає постійну працю і психічну напругу, зміни самого себе, своїх стереотипів, своєї свідомості.

Найбільш актуальним є процес формування толерантних уявлень, на наш погляд, у підлітковому віці. Саме у віці 12 -18 років активно формується почуття культурної ідентичності людини, а відповідно підвищується інтерес до питань культурної приналежності.

У цьому віці закладаються основи подальшої соціальної поведінки особистості, в тому числі: здатність до емпатії або конфліктність, соціальна ізоляваність, позитивне або вочевидь негативне ставлення до іншого.

На констатувальному етапі проводилось дослідження сформованості толерантних уявлень у студентів на базі Мукачівського державного університету. У ньому взяли участь 20 студентів першого курсу спеціальності «Початкова освіта». У ході дослідження були використані тести комунікативної толерантності В. Бойко на визначення рівня толерантності у студентів. Тест комунікативної толерантності розроблений В. Бойко, застосовується з 1998 р. і дозволяє діагностувати толерантні та інтолерантні установки особистості у процесі спілкування.

Результати самооцінки комунікативної толерантності на констатувальному етапі дослідження наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати самооцінки комунікативної толерантності

К – сть балів	Ступінь толерантності	К – сть студентів
1 – 45	Високий	4
46 – 85	Середній	10
86 – 125	Низький	6
126 – 135	Повна неприязнь оточуючих	–

Водночас нами ми проведено експрес-опитування «Індекс толерантності» (автори Солдатова Г.У., Кравцова О.О. та ін.).

Індивідуальна або групова оцінка виявленого рівня толерантності здійснювалася за такими ступенями:

22-60 – низький рівень толерантності. Такі результати свідчать про високу інтолерантність людини і наявності у нього виражених інтолерантних установок по відношенню до навколишнього світу і людей.

61-99 – середній рівень. Такі результати показують респонденти, для яких характерне поєднання як толерантних, так і інтолерантних якостей. В одних соціальних ситуаціях вони ведуть себе толерантно, в інших можуть проявляти інтолерантність.